

POSTANOWIENIE

Dnia 21 kwietnia 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z odwołania A. L.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.
o jednorazowe odszkodowanie,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w dniu 21 kwietnia 2026 r.,
na skutek skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Okręgowego
w Gliwicach z dnia 17 maja 2024 r., sygn. akt VIII Ua 48/23,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. nie obciąża skarżącej kosztami postępowania kasacyjnego strony pozwanej.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 17 maja 2024 r., Sąd Okręgowy w Gliwicach oddalił apelację A. L. od wyroku Sądu Rejonowego w Gliwicach z 5 lipca 2023 r., którym oddalono jej odwołanie od decyzji z 5 maja 2020 r. Zakładu Ubezpieczeń Społecznych - Oddział w Z., odmawiającej prawa do jednorazowego odszkodowania po śmierci męża S. L. zmarłego [...] 2019 r.

Zdaniem Sądu Okręgowego postępowanie przeprowadzone przed Sądem I instancji w sposób niebudzący żadnych wątpliwości wykazało, że brak jest podstaw do uznania, iż zgon zmarłego męża odwołującej miał związek z chorobą zawodową płuc pod postacią pylicy płuc. W sprawie żadna z opinii biegłych, a było

ich kilka, nie potwierdziła, a wręcz opinie te wykluczyły jakikolwiek związek pomiędzy chorobą zawodową - pylicą płuc rozpoznaną u S. L., a jego śmiercią. Z całą pewnością związek ten tak rozumiany jak wynika to z treści art. 13 ustawy wypadkowej i orzecznictwa Sądu Najwyższego nie wystąpił.

Powyższy wyrok został zaskarżony skargą kasacyjną, w której wskazano, że w sprawie występuje „istotne zagadnienie prawne powstałe na gruncie wykładni art. 13 ust. 1 Ustawy o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych”. W uzasadnieniu powyższego wniosku wskazano, że „w orzecznictwie sądów powszechnych, w tym Sądu Najwyższego, sprecyzowano już pojęcie „wskutek”, które warunkuje powyższą odpowiedzialność problem interpretacyjny przepisu pojawia się natomiast dalej, a mianowicie w momencie wnioskowania przez Sądy w kontekście ww. przepisu dla powstania odpowiedzialności odszkodowawczej w przypadku, gdy choroba zawodowa była współprzyczyną zgonu w stopniu niedającym się ustalić”.

„Sądy bowiem przyjmują, różnorako, iż dla powstania odpowiedzialności w przypadku zbiegu choroby zawodowej z innymi chorobami powodującymi wspólnie zgon ubezpieczonego wystarczy, aby choroba zawodowa przyczyniła się do zgonu w zbiegu z innymi chorobami, inne natomiast, że wymogiem przyznania jednorazowego odszkodowania jest, aby choroba zawodowa była wyłączną przyczyną zgonu, a inne, że choroba zawodowa może być jedną z przyczyn, ale na tyle istotną, aby decydowała o zgonie ubezpieczonego.

Przepis art. 13 ust. 1 ustawy ubezpieczeniowej nie precyzuje, aby choroba zawodowa miała istotne znaczenie dla powstania skutku w postaci zgonu ubezpieczonego.

Pojęcie istotności dla powstania skutku i następcej odpowiedzialności ubezpieczyciela z tytułu ubezpieczeń społecznych pojawiło się natomiast w orzecznictwie, co nastrocza wielu problemów interpretacyjnych ww. przepisu i różnorakiego wyrokowania w sprawach o zbliżonych stanach faktycznych przy rozstrzygnięciach z tej samej podstawy przepisu prawa materialnego.

Powyższe zatem daje asumpt do jednoznacznej wykładni przez Sąd Najwyższy, czy w przypadku zgonu pacjenta w wyniku choroby zawodowej oraz innych chorób wymagać, aby to choroba zawodowa stanowiła przeważającą

przyczynę zgonu czy przeciwnie, aby w związku z jej współwystępowaniem w łańcuchu przyczyn powodujących zgon uznać, iż nawet jej niewielki - nie dający się ustalić - ale faktyczny wpływ na zgon (w przypadku zbiegu chorób powodujących wspólnie zgon) uruchamia odpowiedzialność odszkodowawczą w trybie art. 13 ust. 1 ustawy wypadkowej”.

Pozwany wniósł o nieprzyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz o zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz ZUS w związku ze sporządzeniem i wniesieniem odpowiedzi na skargę kasacyjną oraz ewentualnymi innymi czynnościami procesowymi według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawia zasadnej podstawy przedsądu i dlatego nie został uwzględniony.

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.).

Skarżąca we wniosku odwołuje się do pierwszej podstawy przedsądu, czyli do istotnego zagadnienia prawnego. Zagadnienie prawne nie zostało sformułowane (por. 390 k.p.c.), co też nie byłoby wystarczające, gdyż wymagałoby adekwatnego uzasadnienia zgłoszonego problemu prawnego, opracowanego na podstawie analizy prawa, orzecznictwa a nawet doktryny, po której to wpierw sam autor wniosku mógłby stwierdzić, iż takiej rangi problem prawnym rzeczywiście występuje i dlatego powinien zostać rozpoznany przez Sąd Najwyższy. Brak jest tego we wniosku. Nie wystarczy hasłowe odwołanie się do istotnego zagadnienia prawnego, zwłaszcza gdy jest redukowane do sfery faktów, co ilustruje, stwierdzenie w uzasadnieniu wniosku, iż „w momencie wnioskowania przez Sądy w kontekście ww. przepisu (art. 13 ust. 1 ustawy wypadkowej) dla powstania odpowiedzialności

odszkodowawczej w przypadku, gdy choroba zawodowa była współprzyczyną zgonu w stopniu niedającym się ustalić”.

Potęguje to negatywną ocenę zgłoszonej podstawy przedsądu z następujących przyczyn.

Kwestią sporną jest w istocie związek przyczynowy jako podstawowa przesłanka odpowiedzialności odszkodowawczej (przykładowo przesłanka adekwatnego związku przyczynowego jako warunku odpowiedzialności zobowiązanego do odpowiedzialności tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła – art. 361 k.c.).

Określony związek przyczyny warunkuje również odpowiedzialność odszkodowawczą na gruncie ustawy wypadkowej.

Rzecz jednak w tym, iż prócz normy prawnej związek przyczynowy to również zależności przyczynowo-skutkowa (*conditio sine qua non*), która musi się spełniać się w zależności faktycznej.

Sąd powszechny nie ustalił, iżby przyczyną śmierci była choroba zawodowa pylica płuc, czyli nie ustalił związku przyczynowego. Jest to sfera faktyczna sprawy, której nie ocenia się na etapie kasacyjnym, ze względu na ograniczenia wynikające z art. 398³ § 3 k.p.c. oraz związanie Sądu Najwyższego ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Wykracza to ponad potrzebę argumentacji, gdyż wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej nie odwołuje się do szczególnej podstawy przedsad z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., która jako jedyna podstawa przedsądu ma na uwadze indywidualny interes strony w przyjęciu jej skargi kasacyjnej do rozpoznania. Wówczas konieczne byłoby też zakwestionowanie ustalenia o braku związku przyczynowego choroby zawodowej jako przyczyny śmierci.

Natomiast przedmiotem zainteresowania istotnego zagadnienia prawnego jest problem prawny o znaczeniu uniwersalnym, a więc nie ocena zastosowania prawa w indywidualnej sprawie. Istotne zagadnienie prawne nie może być redukowane do wykładni i stosowania prawa, gdyż jest to domena zarzutów podstaw kasacyjnych (art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.), podlegających rozpoznaniu dopiero po przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Istotne zagadnienie prawne różni się też od drugiej podstawy przysądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., jako że wówczas przedmiotem zainteresowania jest tylko sam przepis prawa ze względu na kwalifikowaną potrzebę jego wykładni lub rozbieżność w orzecznictwie.

Skarżący nie dowołuje się do podstawy przysądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. w kontekście art. 13 ust. 1 ustawy wypadkowej, ani do podstawy przysądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., nie twierdzi, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Wracając do zgłoszonej we wniosku podstawy przysądu, to należy dodać, iż znaczenie ma istotne zagadnienie prawne, jeżeli występuje w sprawie (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.).

Warunek ten nie spełnia się w tej sprawie, gdyż Sąd powszechny nie ustalił, iżby przyczyną śmierci męża skarżącej była choroba zawodowa pylica płuc.

Brak zatem wskazanego związku faktycznego (przyczynowego), który wiąże Sąd Najwyższy na etapie przysądu w ocenie zgłoszonej podstawy przysądu, wraz z przedstawioną wyżej ujemną oceną zagadnienia prawnego, nie pozwala na stwierdzenie zasadnej podstawy przysądu.

Kierując się tymi motywami orzeczono jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c., zważając na wynik sprawy i niepowodzenie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

[a.ł.]